

Гражданският процесуален кодекс (ГПК) предвижда защита за юридически и физически лица, претърпели вреди от неоснователно наложени обезпечителни мерки. Настоящата статия обхваща претенцията за вреди, възникнали от налагането на такива мерки, допуснати в производство по обезпечение на бъдещ или на предявен иск.

Разпоредбата на чл. 403, ал. 1 ГПК изчерпателно урежда случаите, при които може да бъде ангажирана отговорността на лицето, в чиято полза е допуснато обезпечението – при обезпечаване на бъдещ иск, ищецът не е предявил в срок иска пред съда, който ще разгледа спора по същество и в случай, че искът е предявен в срок, но не е уважен. Защитата за ощетеното лице е приложима и когато делото бъде прекратено или обезпечението бъде отменено от по-горна съдебна инстанция. Възможността за претендиране на вреди от неоснователно наложени обезпечителни мерки не се изключва и ако делото се прекрати поради наличие на арбитражна клауза в договор между страните.

Предпоставките за основателността на иска за вреди включват наложена обезпечителна мярка, наличие на някоя от хипотезите, предвидени в чл. 403, ал. 1 ГПК и претърпени вреди, причинени от налагането на обезпечението.

Предмет на иска са всички преки и непосредствени вреди, последица от наложеното обезпечение. Приложение намират общите правила на непозволеното увреждане по Закона за задълженията и договорите (ЗЗД).

Подлежащи на обезщетение вреди от неоснователно наложени обезпечителни мерки могат да бъдат както имуществени (претърпени загуби, пропуснати ползи), така и неимуществени. Настъпилите вреди, съответно намаляването на имуществото на ощетеното лице, следва да са в пряка причинна връзка с наложените обезпечителни мерки. Ищецът по иск за вреди следва да докаже действителното им претърпяване, както и размера им при пълно и главно доказване в образуваното производство. В случай, че се установи съпричиняване на вредите от страна на ощетеното лице, размерът на отговорността ще бъде намален, предвид приложението на разпоредбите на деликтната отговорност в ЗЗД.

Иск за вреди от неоснователно наложени обезпечителни мерки

С цел да се ограничи рискът от неоснователна претенция, обичайна практика на съдилищата при допускане на обезпечение е определяне на гаранция, която се внася по сметка на съда. Нейната основна функция е да покрие евентуални преки и непосредствени вреди от неоснователно наложени обезпечителни мерки, които на срещната страна би претърпяла.

Когато молителят е внесъл определената от съда гаранция и на по-късен етап поиска възстановяването ѝ, процесуална предпоставка за предявяване на иска за вреди е изричното писмено възражение на ответната страна срещу искането за освобождаване на гаранцията. Възражението следва да съдържа изрично изявление за намерението да се предяви иск за вреди от наложеното обезпечение. Ищецът по иска за вреди от неоснователно наложени обезпечителни мерки разполага с нов едномесечен срок за образуване на производството.

Предвид, че неправомерно е засегната имуществената сфера на ответника, внесената от молителя гаранция при образуване на производството по обезпечение на иск, служи за обезпечение на иска за вреди. Ако претърпените вреди са в по-голям размер от стойността на гаранцията, ощетеното лице разполага с възможност да поиска обезпечение на бъдещ или вече предявен иск за размера на разликата.

В зависимост от наложената обезпечителна мярка, имуществени вреди могат да бъдат: обезценяване на запорирани или възбранени вещи, пропуснати ползи в размер на нереализиран търговски оборот и др. Съществуват хипотези при заповор на вземане, което ответната страна е следвало да получи от трето лице и наложеният заповор е пречатствал получаването му. С иска за вреди, ищецът разполага с възможност да претендира както стойността на вземането, така и пропуснати ползи, изразяващи се в законна лихва върху заповораното вземане за периода на действието на заповора. При заповор на вземанията по банковите сметки на ответната страна, същата, явяваща се ищец по иска за вреди, може да претендира банковите такси, включително за месечното обслужване на сметката, начислени от банката по време на неоснователно наложените обезпечителни мерки.

Когато производство по обезпечение на иск е образувано от няколко ищци, те са

Иск за вреди от неоснователно наложени обезпечителни мерки

активни другари по обезпечения иск. Ако насрещната страна претърпи вреди, ищците са съпричинители и солидарно отговорни за причинените вреди, като искът за вреди може да се предяви както едновременно срещу всички, така и срещу всеки поотделно за пълния размер на иска. В случай че искът е заведен поотделно срещу някой от ищците, същите могат да привлекат неучастващите в процеса съпричинители, като разполагат и с процесуалната възможност за регресен иск срещу тях.

В обратната хипотеза, когато вредите са претърпените от няколко лица-ответници по обезпечението на иска, всеки един от тях може да подаде самостоятелно иск за вредите, които е претърпял. Не съществува законова пречка ответниците, претърпели вреди, да предявят обща искова молба срещу лицето/лицата, в чиято полза е било допуснато обезпечението.